

Quick Scan NGE

Projectnummer: 364853

Referentienummer: SWNL0237679

Datum: 17-01-2019

Herinrichting

Burgemeester Keijzerweg 26 te Papendrecht

Definitief

Opdrachtgever
KuiperCompagnons

Lijst met aanpassingen

Versie	Datum	Aanpassing betreft	Herzien	Goedgekeurd
D1.0	17-01-2019			

Verantwoording

Titel	Herinrichting
Subtitel	Burgemeester Keijzerweg 26 te Papendrecht
Projectnummer	364853
Referentienummer	SWNL0237679
Revisie	D1
Datum	17-01-2019
Auteur(s)	Joop Mentink
E-mailadres	joop.mentink@sweco.nl
Gecontroleerd door	Adrian Heslinga
Paraaf gecontroleerd	
Goedgekeurd door	Marc Zwaanswijk
Paraaf goedgekeurd	

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding en doel	5
1.2	Begrenzing plangebied	5
1.3	QuickScan NGE	5
1.4	Literatuur en archiefonderzoek.....	6
1.5	Leeswijzer	6
1.6	Disclaimer.....	6
2	Resultaten literatuur- en archiefonderzoek.....	7
2.1	Gemeente Papendrecht.....	7
2.2	Onderzoek derden	7
2.3	Bodemopbouw.....	7
2.4	IKME Kaartmateriaal.....	7
2.5	NIOD	7
2.6	Luchtoorlog.....	7
2.7	Defensie- en oorlogsschade	8
2.8	Vergeldingswapens	8
2.9	Doelwitten en precisiebombardementen.....	8
2.10	Luchtfoto's	8
2.11	Contra indicaties.....	8
3	Evaluatie en aanbevelingen	9
3.1	Inleiding.....	9
3.2	Evaluatie	9
3.3	Slotwoord	9
	Bijlage 1 Luchtfoto – WUR en Kadaster.....	11

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Gepland is de herinrichting van de locatie waarbij de constructie van een politiebureau voorzien is. Hiervoor zijn boor- en graafwerkzaamheden gepland. Voor dit project heeft bureau KuiperCompagnons Sweco Nederland BV opdracht verstrekt voor het uitvoeren van een QuickScan ten aanzien van het risico op de aanwezigheid van Niet Gesprongen Explosieven (NGE).

1.2 Begrenzing plangebied

De locatie ligt ten noordwesten van de Noordhoekse Wiel aan de Burgemeester Keijserweg 26 te Papendrecht. De RD-coördinaten van het projectgebied zijn globaal x / y 106.35 / 428.56 meter. In figuur 1 is een snede uit kaartmateriaal opgenomen van na 2018 links en 1945 rechts (TopoTijdreis).

Figuur 1 TOPO tijdreis

Tijdens de onderzoeks- en realisatiefase zullen op diverse locaties boor- en graafwerkzaamheden verricht worden. Omwille van de veiligheid dient de kans op het treffen van Niet Gesprongen Explosieven (NGE) onderzocht te worden. Onderhavig onderzoek betreft een QuickScan NGE waarin op hoofdlijnen de oorlog gerelateerde handelingen op locatie en in de omgeving zijn geïnventariseerd. Daarnaast zijn globaal de naoorlogse handelingen in het gebied en de geplande ingreep beschouwd. Deze drie aspecten zijn met elkaar vergeleken. Op basis daarvan is een uitspraak gedaan over de mate waarin een verhoogde kans op het aantreffen van NGE verwacht mag worden.

1.3 QuickScan NGE

De mogelijke aanwezigheid van explosieven in de ondergrond houdt in Nederland over het algemeen verband met de Tweede Wereldoorlog. Handelingen die leiden tot niet gesprongen conventionele explosieven in de bodem betroffen bijvoorbeeld het afwerpen van munitie, beschietingen vanuit de lucht/vanaf het water/op het land, het neerstorten van vliegtuigen, gevechten tijdens de begin-, tussen- en eindfase van de Tweede Wereldoorlog, het dumpen van munitie en het verdedigen van gebieden met mijnevelden, e.d.

Indien er bij voorgenomen (graaf)werkzaamheden een redelijk vermoeden bestaat op het aantreffen van conventionele explosieven (CE) in de (water)bodem dient een vooronderzoek conform de WSCS-OCE uitgevoerd te worden. Dit wordt voorgeschreven door de vereniging voor Explosieven Opsporing (VEO) en is verankerd in de bouwprocesbepalingen in het Arbobesluit en de V&G voorbereidingsfase.

Bij een QuickScan wordt een beperkte hoeveelheid historische gegevens verzameld om vast te stellen of er sprake is van een 'redelijk vermoeden' op het aantreffen van CE in de (water-)bodem. Hiervoor zijn geen richtlijnen opgesteld. De scope van het onderzoek is daarbij de positie van de ingreep en gebeurtenissen en een (arbitraire) marge van circa 500 meter daaromheen. De genoemde marge houdt rekening met het feit dat niet alle historische informatie plaats accuraat is.

1.4 Literatuur en archiefonderzoek

Voor de QuickScan zijn de volgende archiefinstellingen en literatuur geraadpleegd:

Vliegtuigcrashes

- Texlaweb (airwar.texlaweb.nl).
- Verliesregister 1939-1945, Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog (min. v. Defensie).
- Studie Brongers.

Vrij toegankelijke archieven

- Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD); in het digitale zoekstelsel is gezocht naar voor OCE's relevante informatie.
- Rijksdienst voor monumentenzorg, Defensie- en oorlogsschade.
- V1 & V2 inslagen kaart Nederland.
- 2nd Tactical Air Force kaart Nederland.
- Luchtfoto-archief WUR.
- Kadaster, DotKaDaTa.
- IKME, Indicatieve Kaart Militair Erfgoed.
- TOPO tijdreis.

Lokale- en regionale overheid

- Gemeente Papendrecht, afd. Openbare werken.

Bronnen derden

- Vooronderzoek, REASeuro, kenmerk RO-110095 – 2.0, d.d. 24 november 2011.
- Vooronderzoek, BombsAway, kenmerk 17P144 VO, d.d. 10 oktober 2017.

1.5 Leeswijzer

In het voorliggende rapport komen de volgende aspecten aan de orde:

- resultaten literatuur en archiefonderzoek (hoofdstuk 2);
- evaluatie en aanbevelingen (hoofdstuk 3).

1.6 Disclaimer

De QuickScan is op zorgvuldige wijze uitgevoerd volgens algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Er zijn geen richtlijnen opgesteld voor het beantwoorden van de thesis "is er sprake van een redelijk vermoeden". De QuickScan is niet volgens de beoordelingsrichtlijn "Opsporen Conventionele Explosieven" WSCS-OCE uitgevoerd. Een QuickScan is gebaseerd op een (relatief) beperkt archiefonderzoek. Het is bij elke vorm van onderzoek altijd mogelijk dat relevante informatie niet wordt achterhaald.

2 Resultaten literatuur- en archiefonderzoek

In voorliggend hoofdstuk worden de resultaten van het literatuur- en het archiefonderzoek besproken.

2.1 Gemeente Papendrecht

De gemeente Papendrecht beschikt niet over een risicokaart. Ten behoeve van dit project is contact opgenomen met de gemeente Papendrecht. De gemeente Papendrecht beschikt niet over informatie die aanleiding geeft om voor de projectlocatie rekening te houden met een verhoogd risico op de aanwezigheid van NGE. Bij het afronden van deze QuickScan is deze vraag naar informatie aan de gemeente nog niet beantwoord. Mocht uit de informatie blijken dat er wel aanleiding is hier rekening mee te houden dan informeren wij uw organisatie direct en zal voorliggende QuickScan opnieuw opgeleverd worden.

2.2 Onderzoek derden

In het onderzoek uitgevoerd door ReasEuro wordt een luchtaanval aangehaald op ca. 500 à 1.000 meter ten zuidwesten van de projectlocatie dat plaats zou hebben gevonden op 13 september 1944. De literatuur "Papendrecht in oorlogstijd" en "De Waard in oorlogstijd" melden dat een aantal afgemeerde rijnen, ter hoogte van de Noordhoek geladen met steenkool, door de geallieerden werden gezien als schepen beladen met munitie. Eén voltreffer raakte een huis op de Noordhoek. Tevens richtten de projectielen schade aan in de Tweede Boezemsingel. Op de in dit onderzoek geraadpleegde luchtfoto's genomen op 19 september 1944 is geen duidelijke oorlogsschade waar te nemen.

2.3 Bodemopbouw

Op het DINO-loket worden de onderzoeksresultaten ontsloten van in de nabije omgeving uitgevoerde boringen en sonderingen. Ca. 50 meter ten westen van de projectlocatie toont sondeergrafiek CPT001661 weinig weerstand in de bovenste 11,5 meter. De 10 Mpa laag wordt op ca. 13,5 meter – maaiveld verwacht. Ten aanzien van eventuele verschoten geschutmunitie en afwerpmunitie dient rekening gehouden te worden met een grote indringingsdiepte.

2.4 IKME Kaartmateriaal

Op de militaire erfgoedkaart grenst de projectlocatie aan een gebied dat gekenmerkt is als operatieterrein. Tijdens de Meidagen zijn er in de omgeving, en aan weerszijde van het Hollandse Diep, Duitse paramilitairen geland om diverse strategische posities in te nemen op het Nederlandse leger en de opmars veilig te stellen.

2.5 NIOD

Op het portaal van het NIOD is geen informatie ontsloten met betrekking tot de gemeente Papendrecht in relatie tot grootschalige bombardementen. Ook "Beeldbankwo2" ontsluit geen fotomateriaal die enige aanleiding geeft om rekening te houden met enig NGE gerelateerd risico op- en rond de projectlocatie.

2.6 Luchtoorlog

In de Studie Brongers zijn twee Duitse crashes aangehaald. Beide vonden plaats op 11 mei 1940. De crashlocaties lagen in de richting van Papendrecht.

Het verliesregister, opgesteld door Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945, ontsluit informatie over een groot aantal vliegtuigcrashes in de omgeving. Rond de projectlocatie beperken de bekende crashes zich tot de navolgende twee crashes:

Datum	Crashlocatie	Type	Risico
21-02-1941	Papendrecht	Do 24 N-1	Nee, crashlocatie bekend
20-07-1944	Oosteinde	Lancaster III	Nee, crashlocatie bekend

2.7 Defensie- en oorlogsschade

In opdracht van het Projectteam Wederopbouw van de Rijksdienst voor Monumentenzorg is in mei 2006 door Dr. E. Blankenstein een inventarisatie opgesteld over gehele of gedeeltelijke verwoestingen door oorlogsgeweld toegebracht aan gebouwen, woningen, scholen, boerderijen, molens, kerken, historische monumenten, spoor- en verkeersbruggen, havens en overig onroerend goed in de periode 1939 – 1945 in Nederland. Voor Papendrecht zijn er geen specifieke schadegevallen beschreven.

2.8 Vergeldingswapens

Er zijn geen meldingen van inslagen van V1 en V2 raketten bekend rond de projectlocatie. Er is geen aanleiding om aan te nemen dat op of rond de projectlocatie V1 of V2 raketten zijn ingeslagen.

2.9 Doelwitten en precisiebombardementen

De Second Tactical Air Force van de Royal Air Force (2TAF) was een eenheid ingericht op het uitvoeren van precisiebombardementen ter ondersteuning van grondtroepen en het uitschakelen van doelwitten. Er zijn op locatie en in de directe omgeving geen doelwitten bekend. Elders in Papendrecht, ter hoogte van Westeind, Oosteind en Noordhoek, zijn wel acties bekend. Deze resulteren niet in enig risico voor de projectlocatie.

2.10 Luchtfoto's

De National Collection of Aerial Photography te Schotland (NCAP) ontsluit onder andere luchtfoto's genomen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het bestand bestaat uit luchtfoto's genomen voor en na luchtaanvallen. Het NCAP ontsluit foto's van de projectlocatie en het omliggende gebied. Ook het archief van de WUR ontsluit luchtfoto's genomen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ook dit archief ontsluit foto's van de projectlocatie of het omliggende gebied. De foto's zijn van een goede kwaliteit. In bijlage 1 is één foto uit dit archief toegevoegd. Het betreft luchtfoto 3002 (d.d. 17-04-1945). Daarnaast zijn er twee foto's aangekocht bij het Kadaster, te weten luchtfoto's 3056 en 3101 respectievelijk genomen op 23 januari 1945 en 26 februari 1945. Ook deze foto's zijn onder bijlage 1 toegevoegd.

De projectlocatie is middels een gele cirkel globaal ingetekend. Op de projectlocatie worden geen opmerkelijke veranderingen aan het maaiveld opgemerkt. Direct naast de projectlocatie worden wel opmerkelijke maaiveldverstoringen waargenomen. In de bermen van de Hoge Dijk en de Noordhoek worden op gezette afstanden verstoringen opgemerkt. Dit betreffen vermoedelijk mangaten. Er is geen aanleiding gevonden dat deze mangaten gebruikt zijn. Voor de omgeving is bekend, blijkt uit het onderzoek uitgevoerd door derden, dat er elders nabij Papendrecht (rivierdijk en over de hele lengte van de A15 mangaten en geschutstellingen in de berm aanwezig waren.

2.11 Contra indicaties

De locatie is in de jaren 60 opnieuw ingericht. Hierbij is het maaiveld vergraven, de dijk verlegt en ook zijn er twee objecten gerealiseerd. Het oostelijke object is in de jaren 80 weer afgebroken.

3 Evaluatie en aanbevelingen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de feiten geëvalueerd. Deze evaluatie wordt opgevolgd door onze aanbevelingen voor het vervolgtraject.

3.2 Evaluatie

- Op 20 juli 1944 is een geallieerde bommenwerper neergestort in de Oostpolder te Papendrecht.
- Er is munitie afgeworpen op 13 september 1944 aan de Noordhoek en de Tweede Boezemsingel.
- Op luchtfoto's zijn aan weerszijde van de dijkweg vergravingen opgemerkt. Waarschijnlijk betreffen dit mangaten. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat de mangaten als schuttersput gebruikt zijn en worden zodoende ook niet als risicovol beschouwd.

Op basis van de geraadpleegde literatuur ontstaat het beeld dat er tijdens de Duitse inval en de navolgende bezettingsjaren lokaal diverse oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden waarbij mogelijk CE achter zijn gebleven. De oorlogshandelingen waarbij conventionele explosieven ingezet zijn concentreren zich niet op en rond de projectlocatie.

Het bovenstaande geeft aanleiding om aan te nemen dat de geplande werkzaamheden zonder aanvullend onderzoek uitgevoerd kunnen worden. Hierbij wordt opgemerkt dat niet kan worden uitgesloten dat er NGE gevonden wordt. Op basis van de geraadpleegde bronnen zijn er voor de onverdachte gebieden geen aanwijzingen aangetroffen in de geraadpleegde bronnen dat er rekening gehouden moet worden met een verhoogde trefkans. Voorliggende notitie kan aan het V&G dossier worden toegevoegd.

3.3 Slotwoord

Opgemerkt wordt dat er tijdens de uitvoering altijd aandacht dient te zijn voor het aantreffen van onverwachte zaken en dat grondroerend personeel op hoogte dient te zijn van een protocol voor toevalsvondsten. Indien tijdens het werk gestuit wordt op zaken die lijken op OCE dient het werk altijd terstond gestaakt te worden en een deskundige geraadpleegd te worden. Het bellen van 112 is de meest eenvoudige route vanaf de werkplek naar een deskundige.

Ten aanzien van de conventionele explosieven zijn zowel de opdrachtgever als de opdrachtnemer verantwoordelijk voor de veiligheid van het uitvoerende personeel en de projectomgeving. Voor heel Nederland geldt dat er een risico is op toevalvondsten. De uitvoerende partij en werknemers dienen op de hoogte te zijn van de NGE gerelateerde risico's.

Het thema dient verankerd te zijn in het kwaliteitssysteem of in het V&G-plan. Zo mag de opdrachtgever van de opdrachtnemer verwachten dat deze periodiek een tool-box NGE verzorgt voor al haar grondroerende en uitvoerende personeel. Behandeld dient te worden: wat zijn CE en hoe om te gaan met een toevallige vondst. Dit om de veiligheid van de werknemer en de projectomgeving te vergroten.

Bijlage 1 Luchtfoto – WUR en Kadaster

